

Εισαγωγικά μαθήματα:

Ο κόσμος στα χρόνια του Χριστού – Η Καινή Διαθήκη

1. Ο Ελληνορωμαϊκός κόσμος την εποχή του Χριστού στη γη Ισραήλ

Συγκρατώ τα κύρια σημεία

- **Η χώρα της Παλαιστίνης**

Χωριζόταν σε τρεις επαρχίες: στη **Γαλιλαία**, στη **Σαμάρεια** και στην **Ιουδαία**. Η ονομασία **Παλαιστίνη** οφείλεται στους Φιλιισταίους. Ονομαζόταν και Χώρα των Ισραηλιτών.

- **Η έκταση και ο πληθυσμός της Παλαιστίνης**

Η περιοχή αυτή ήταν ίση με την Πελοπόννησο και οι κάτοικοί της έφταναν τα 1,5-2 εκατομμύρια.

- **Οι γεωφυσικές ιδιαιτερότητες**

Διασχιζόταν από δύο δρόμους, που συνέδεαν διαφορετικούς πολιτισμούς, γι' αυτό κατακτήθηκε από πολλούς λαούς. Στη χώρα αυτή υπάρχουν η λίμνη Γεννησαρέτ, ο Ιορδάνης ποταμός, που εκβάλλει στη Νεκρά Θάλασσα, και η πολύ αρχαία πόλη Ιερικώ.

- **Οι ελληνοιστικές επιδράσεις**

Οι κάτοικοι της χώρας αυτής επηρεάστηκαν από τους Έλληνες στη γλώσσα και στις κοινωνικές εκδηλώσεις, αλλά στη θρησκευτική ζωή έμειναν πιστοί στο Θεό. Όταν κάποιες φορές πιάστηκαν να λατρέψουν ειδωλολατρικούς θεούς, επαναστάτησαν.

- **Η πολιτική των Ρωμαίων στα χρόνια του Χριστού**

Η Παλαιστίνη ήταν υπόδουλη στους Ρωμαίους, οι οποίοι υποχρέωναν τους κατοίκους της να πληρώνουν φόρους, αλλά σεβάστηκαν τη θρησκεία τους και τους αναγνώρισαν ως ιδιαίτερο έθνος. Οι Ισραηλίτες είχαν όμως την υποχρέωση να θυσιάζουν στον αυτοκράτορα.

- **Η κοινωνική και οικονομική κατάσταση**

Στην Ιερουσαλήμ υπήρχαν λίγοι πλούσιοι και πολλοί φτωχοί. Οι συνθήκες για τους δούλους στην Παλαιστίνη ήταν καλές.

Οι Ισραηλίτες πλήρωναν φόρους στο ρωμαϊκό κράτος για τα προϊόντα που παρήγαν και δασμούς στα τελωνεία για να τα διακινήσουν.

Κατανόω το μάθημα μέσα από ερωτήσεις

Για να κατανοήσουμε τη ζωή, το έργο και την προσφορά του Χριστού στον κόσμο, θα πρέπει να γνωρίσουμε το χώρο στον οποίο έδρασε, αλλά και τις κοινωνικές, θρησκευτικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούσαν την εποχή εκείνη.

1. Πώς ονομαζόταν τότε η πατρίδα του Ιησού;

Η χώρα στην οποία έζησε και έδρασε ο Χριστός δεν είχε συγκεκριμένο όνομα. Χωριζόταν σε τρεις επαρχίες:

- Η νότια επαρχία ονομαζόταν **Ιουδαία** και είχε πρωτεύουσα την **Ιερουσαλήμ**.
- Η κεντρική επαρχία ονομαζόταν **Σαμάρεια** και είχε πρωτεύουσα τη **Σαμάρεια**.
- Η βόρεια επαρχία ονομαζόταν **Γαλιλαία** και είχε ως κέντρο τη λίμνη **Γεννησαρέτ**.

Η ονομασία **Παλαιστίνη** δόθηκε από τους Ρωμαίους αργότερα (139 μ.Χ.). Η λέξη αυτή, όπως μας μαρτυρά η Ιστορία, οφείλεται στους **Φιλισταίους***, μια φυλή που κατοικούσε στην περιοχή αυτή. Στα χρόνια του Ιησού προτιμότερη ήταν η ονομασία **Χώρα των Ισραηλιτών**. Το όνομα **Ισραηλίτης** ήταν επικρατέστερο από τις ονομασίες **Εβραίος** ή **Ιουδαίος**.

2. Πόση έκταση είχε τότε η χώρα; Πόσος ήταν ο πληθυσμός της;

Η έκταση της χώρας αυτής ήταν όση περίπου η έκταση της Πελοποννήσου (30.000 τ.χμ.) και ο πληθυσμός της στα χρόνια του Χριστού ήταν 1,5-2 εκατομμύρια κάτοικοι. Σε άλλες χώρες ζούσαν 4-6 εκατομμύρια Ισραηλίτες, που ονομάζονταν **Ιουδαίοι της Διασποράς**.

3. Ποια η γεωγραφική και πολιτική θέση της χώρας;

Ποιες οι γεωφυσικές¹ της ιδιαιτερότητες;

Η χώρα αυτή συνόρευε: δυτικά με τη Μεσόγειο, ανατολικά με τον Ιορδάνη ποταμό και τη Νεκρά Θάλασσα*, βόρεια με τα όρη Λίβανος και Ερμών και νότια με την έρημο του Σινά.

Διασχίζόταν από δύο δρόμους, την **παραλιακή** και τη **βασιλική οδό**, που συνέδεαν σημαντικούς πολιτισμούς και χώρες (Αραβική χερσόνησο, Βόρεια Αφρική και Ινδία με τη νοτιοανατολική Ευρώπη).

¹ Γεωφυσικές ιδιαιτερότητες: Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της γης και της ατμόσφαιρας μιας περιοχής.

Ο Ελληνορωμαϊκός κόσμος την εποχή του Χριστού στη γη του Ισραήλ ■

Τη χώρα αυτή, λόγω της σημαντικής γεωγραφικής της θέσης, κατέκτησαν διαδοχικά: Αιγύπτιοι, Ασσύριοι, Βαβυλώνιοι, Πέρσες, Έλληνες, Ρωμαίοι, Βυζαντινοί, Άραβες, Σταυροφόροι, Τούρκοι και Άγγλοι.

Οι γεωφυσικές ιδιαιτερότητες της Παλαιστίνης είναι:

- Η λίμνη Γεννησαρέτ και η πολύ εύφορη περιοχή γύρω από αυτήν.
- Ο Ιορδάνης ποταμός με την κοιλάδα του, που πηγάζει από το όρος Ερμών και εκβάλλει στη Νεκρά Θάλασσα. Το μήκος του είναι 130 χιλιόμετρα.
- Η Ιερικώ, η αρχαιότερη πόλη του κόσμου.

4. Στα χρόνια του Χριστού υπήρχαν ακόμα ίχνη ελληνιστικής επίδρασης στους Ισραηλίτες και στη χώρα τους;

Οι Έλληνες κατείχαν την περιοχή αυτή από το 332 π.Χ. μέχρι το 165 π.Χ. και είχαν επιδράσει:

- Στη γλώσσα, όπως φαίνεται από το γεγονός ότι:
 - α) Πολλοί Ισραηλίτες μιλούσαν την ελληνιστική γλώσσα.
 - β) Έπαιρναν ελληνικά ονόματα (Πέτρος, Ανδρέας, Φίλιππος) ή εξελληνίζαν τα εβραϊκά ονόματα (το Ελιακίμ έγινε Άλκιμος και το Γιόσουα Ιάσων).
 - γ) Τα 27 βιβλία της Καινής Διαθήκης γράφτηκαν στην ελληνιστική γλώσσα.
 - δ) Πολλές πόλεις και περιοχές είχαν ελληνικά ονόματα (Δεκάπολις, Τιβεριάς κ.ά.).
- Στις εκδηλώσεις της ζωής: Στις πόλεις δημιουργήθηκαν θέατρα και γυμναστήρια, τα κτίρια (ιδιωτικά και δημόσια) κατασκευάζονταν όπως τα ελληνικά και το ντύσιμο είχε έντονο το ελληνιστικό στοιχείο.
- Στη θρησκευτική ζωή: Οι Ισραηλίτες, αν και δέχτηκαν πιέσεις, έμειναν πιστοί στο Θεό. Παράδειγμα η στάση του ηγεμόνα της Συρίας Αντίοχου Δ' του Επιφανούς, που μετέτρεψε το Ναό των Ιεροσολύμων σε ναό του Δία και διέταξε να γίνουν παντού βωμοί για θυσιές στους ελληνικούς θεούς. Ο λαός επαναστάτησε και έδιωξε τους Έλληνες από τη χώρα τους (Μακκαβαϊκή επανάσταση*, 168-142 π.Χ.).
- Στη Διασπορά των Ισραηλιτών: Οι επιδράσεις ήταν μεγαλύτερες,

■ Θρησκευτικά Β' Γυμνασίου

καθώς οι Ισραηλίτες αυτοί έρχονταν καθημερινά σε επαφή με τους Έλληνες. Υπάρχει και ένας Ισραηλίτης φιλόσοφος, ο Φίλωνας από την Αλεξάνδρεια.

5. Τα χρόνια που έζησε ο Χριστός, στην πατρίδα του επικρατούσε Ρωμαιοκρατία. Ποια ακριβώς ήταν η πολιτική και στρατιωτική κατάσταση εκεί;

Η Παλαιστίνη στα χρόνια του Χριστού ήταν υπόδουλη στους Ρωμαίους. Η περιοχή αυτή ανήκε στην επαρχία της Συρίας, όπου είχε την έδρα του ο Ρωμαίος διοικητής (ανθύπατος). Ο αντιπρόσωπος (επίτροπος) του ανθύπατου της Συρίας στην Παλαιστίνη είχε ως έδρα την πόλη Καισάρεια. Σύγχρονοι του Χριστού αυτοκράτορες ήταν ο Οκταβιανός (27 π.Χ.-14 μ.Χ.) και ο Τιβέριος (14-37 μ.Χ.).

Η πολιτική των Ρωμαίων απέναντι στους Ισραηλίτες

Οι Ρωμαίοι:

- Υποχρέωναν τους Ισραηλίτες να πληρώνουν προσωπικό φόρο στον αυτοκράτορα.
- Διατηρούσαν στρατιωτικές δυνάμεις σε πόλεις της Παλαιστίνης (Καισάρεια, Ιεροσόλυμα, Καπερναούμ).
- Δε δέχονταν τους Ισραηλίτες ως μισθοφόρους στο ρωμαϊκό στρατό.
- Όρισαν τον Ηρώδη υποτελή² βασιλιά της Ιουδαίας.

6. Ποια στάση κράτησαν οι Ρωμαίοι απέναντι στη θρησκεία των Ισραηλιτών;

Οι Ισραηλίτες που ζούσαν στην Παλαιστίνη αλλά και στη Διασπορά ήταν πολύ αφοσιωμένοι στη θρησκεία τους και τηρούσαν τα ήθη και τα έθιμά τους. Γι' αυτό ήρθαν σε συμφωνία με τους Ρωμαίους και:

- Εξασφάλισαν το δικαίωμα να αναγνωρίζονται ως ιδιαίτερο έθνος και η θρησκεία τους να επιτρέπεται σε όλη την αυτοκρατορία.
- Απαλλάχτηκαν από την υποχρέωση να λατρεύουν τον αυτοκράτορα ως θεό. Συμφώνησαν να προσφέρουν θυσίες στον αυτοκράτορα και στη Ρώμη δύο φορές την ημέρα.
- Απαγορεύτηκε η λατρεία ειδωλολατρικών θεοτήτων στην Ιερουσαλήμ, εκτός από το στρατώνα της ρωμαϊκής φρουράς.

7. Πώς ήταν η κοινωνική και οικονομική κατάσταση στη χώρα την εποχή του Χριστού;

² **Υποτελής βασιλιάς:** Ο βασιλιάς που είναι υποχρεωμένος να πληρώνει φόρο σε κάποιον για να έχει το αξίωμα αυτό. Στην προκειμένη περίπτωση στους Ρωμαίους.

Ο Ελληνορωμαϊκός κόσμος την εποχή του Χριστού στη γη του Ισραήλ ■

Η κοινωνική και οικονομική κατάσταση στην Παλαιστίνη ήταν η εξής:

- Στην Ιερουσαλήμ αφενός υπήρχε πολύς πλούτος, που προερχόταν από τις εισφορές των πιστών στο ναό, και αφετέρου κυκλοφορούσαν πολλοί ζητιάνοι.
- Αν και στη ρωμαϊκή αυτοκρατορία οι δούλοι ήταν ο μισός πληθυσμός, στη χώρα των Ισραηλιτών ο αριθμός τους ήταν μικρός και η μεταχείρισή τους πολύ καλή.
- Τα βασικά προϊόντα της χώρας ήταν: το λάδι, οι ελιές, τα ψάρια, το μέλι, τα σιτηρά, τα σταφύλια κ.ά., που εξαγόταν σε άλλες επαρχίες της αυτοκρατορίας.
- Για τα προϊόντα και τα εμπορεύματα πλήρωναν φόρους, τους οποίους εισέπρατταν οι Ρωμαίοι. Πλήρωναν επίσης και δασμούς³ στα τελωνεία, τα οποία οι ρωμαϊκές Αρχές είχαν νοικιάσει σε εργολάβους. Αυτοί εκμεταλλεύονταν τον κόσμο, καθώς έπαιρναν περισσότερα χρήματα από τα κανονικά.

Επεξεργάζομαι τις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου

- 1 Βρείτε στο χάρτη της χώρας των Ισραηλιτών και άλλα μέρη με ελληνικά ονόματα.
- Άλλες πόλεις είναι η Ιόππη, η Απολλωνία, η Πτολεμαΐς, η Αντιπατρίς, η Νεάπολη, η Ελευθερόπολις κ.ά.
- 2 Εξηγήστε γιατί η χώρα των Ισραηλιτών κατακτήθηκε από τόσους λαούς πριν και μετά Χριστόν.
- Η περιοχή της Παλαιστίνης ανέκαθεν αποτελούσε «μήλον της έριδος» των ισχυρών λαών κάθε εποχής, γιατί η γεωπολιτική της θέση είχε τεράστια σημασία. Όπως βλέπουμε και στο χάρτη, διασχίζεται από δύο οδούς, που συνδέουν διαφορετικές χώρες και σημαντικούς πολιτισμούς.
- 3 Ποια συμπεράσματα βγάζετε από την προνομιακή θρησκευτική μεταχείριση που είχαν οι Ισραηλίτες από τους Ρωμαίους κατακτητές;
- Η μεταχείριση των Ισραηλιτών δεν ήταν προνομιακή. Άλλωστε, κανένας κατακτητής δεν υποχωρεί αν δεν έχει συμφέρον. Η αναγνώριση του δικαιώματος να λατρεύουν οι Ισραηλίτες ελεύθερα το θεό τους ήταν αποτέλεσμα του αγώνα που έδωσαν και των

³ **Δασμοί:** Φορολογία που επιβάλλεται στην εισαγωγή και στην εξαγωγή προϊόντων και εισπράττεται από τα τελωνεία.

■ Θρησκευτικά Β' Γυμνασίου

σκληρών διαπραγματεύσεων με τους Ρωμαίους. Ας μην ξεχνάμε ότι οι Ισραηλίτες επαναστατούσαν συνήθως για θρησκευτικούς λόγους. Με τη στάση τους αυτή έδειξαν τη βαθιά τους πίστη στο Θεό, την τιμή και το σεβασμό στην παράδοση των προγόνων τους. Καθοριστικός παράγοντας ήταν και η συνέπειά τους απέναντι στις θρησκευτικές τους υποχρεώσεις, που γινόταν αντιληπτή και από τους άλλους λαούς.

4 Σας δίνονται τα παρακάτω στοιχεία για τους Ισραηλίτες στην εποχή του Χριστού (σχετικά με την οικονομική και κοινωνική κατάσταση):

- α. αρκετοί ήταν πλούσιοι
- β. οι περισσότεροι ήταν έμποροι
- γ. οι περισσότεροι ήταν γεωργοί
- δ. οι κρατούντες και οι υποστηρικτές τους βρίσκονταν στην ίδια οικονομική και κοινωνική κατάσταση
- ε. οι περισσότεροι μόλις τα κατάφερναν να ζουν.

Με βάση το γράφημα του μαθήματος υπογραμμίστε ποια στοιχεία είναι, κατά τη γνώμη σας, σωστά.

- α. αρκετοί ήταν πλούσιοι
- β. οι περισσότεροι ήταν έμποροι
- γ. οι περισσότεροι ήταν γεωργοί**
- δ. οι κρατούντες και οι υποστηρικτές τους βρίσκονταν στην ίδια οικονομική και κοινωνική κατάσταση
- ε. οι περισσότεροι μόλις τα κατάφερναν να ζουν.**

Πρόσθετες Πληροφορίες

Φιλισταίοι: Λαός του Αιγαίου, που εγκαταστάθηκε στην περιοχή της Παλαιστίνης το 12ο αι. π.Χ. Σύμφωνα με μια βιβλική παράδοση, προέρχονταν από την περιοχή της Κρήτης. Φαίνεται πως ο λαός αυτός ανήκε στους «λαούς της Θάλασσας», που, αφού λεηλάτησαν πολλές περιοχές της Μεσογείου, εγκαταστάθηκαν στην Παλαιστίνη. Στην περιοχή αυτή δημιουργήθηκε μια συνομοσπονδία πέντε πόλεων, γνωστή ως Φιλιστία ή γη των Φιλισταίων. Οι Φιλισταίοι συγκρούστηκαν με τους Ισραηλίτες, και καρπός αυτής της σύγκρουσης φαίνεται να είναι και ο θρύλος του Σαμψών. Η παρακμή τους αρχίζει από την

Ο Ελληνορωμαϊκός κόσμος την εποχή του Χριστού στη γη του Ισραήλ ■

εποχή που νικήθηκαν από το βασιλιά Δαβίδ. Δεν έχουν σωθεί κείμενα με τη φιλισταϊκή γλώσσα, με αποτέλεσμα να γνωρίζουμε λίγα πράγματα γι' αυτούς.

Νεκρά Θάλασσα (Νεκρή Θάλασσα): Περίκλειστη αλμυρή λίμνη της Μέσης Ανατολής, ανάμεσα στο Ισραήλ και στην Ιορδανία, η οποία βρίσκεται 400 περίπου μέτρα χαμηλότερα από τη στάθμη της θάλασσας. Η ονομασία της οφείλεται στο γεγονός ότι δεν υπάρχει βλάστηση στις όχθες της, ούτε ζωντανός οργανισμός (ψάρια) στα νερά της, λόγω της μεγάλης περιεκτικότητας σε αλάτι (25% περίπου). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι κολυμβητές να παραμένουν στην επιφάνεια της θάλασσας, χωρίς να κινδυνεύουν να βυθιστούν, γιατί η άνωση τους κρατάει στην επιφάνεια του νερού.

Μακκαβαϊκή επανάσταση: Ο Μέγας Αλέξανδρος φέρθηκε με καλοσύνη στους Ιουδαίους, και την ίδια τακτική ακολούθησαν και οι διάδοχοί του Πτολεμαίοι. Όταν πήραν την Παλαιστίνη οι Σελευκίδες, καταδίωξαν τη λατρεία του Θεού και απαγόρεψαν στους Ιουδαίους να ασκούν ελεύθερα τα θρησκευτικά τους καθήκοντα. Ο βασιλιάς Αντίοχος Δ΄ ο Επιφανής τούς υποχρέωσε να θυσιάζουν στα είδωλα. Ο ιερέας Ματθαθίας και οι απόγονοί του, που ονομάστηκαν Μακκαβαίοι (μακκαμπά = σφυρί), αντέδρασαν. Έτσι, ξέσπασε η Μακκαβαϊκή επανάσταση, και μετά από σκληρούς αγώνες ελευθερώθηκε η Παλαιστίνη. Οι Μακκαβαίοι θεωρούνται από την Εκκλησία μας άγιοι.

2. Ο Ισραηλιτικός κόσμος στα χρόνια του Χριστού

Συγκρατώ τα κύρια σημεία

- **Ο Ναός στα Ιεροσόλυμα**

Χτίστηκε τρεις φορές: ο πρώτος ναός από το **Σολομώντα**, ο δεύτερος από τους **Ισραηλίτες** που επέστρεψαν από τη Βαβυλώνα και ο τρίτος από τον **Ηρώδη το Μέγα**.

- **Η λατρεία στο Ναό**

Στο ναό υπήρχαν πολλοί ιερείς, που τελούσαν τη λατρεία. Καθημερινά τον επισκέπτονταν χιλιάδες πιστοί, που συμμετείχαν ενεργά στη λατρευτική ζωή.

- **Τι ένιωθαν οι Ισραηλίτες για το Ναό**

Ο Ναός ήταν η επίγεια κατοικία του Θεού και θεωρούνταν χώρος ιερός.

- **Οι βασικές αρχές της ισραηλιτικής πίστης**

Ήταν η πίστη στον ένα Θεό, η υπακοή στο Νόμο και ο Ναός της Ιερουσαλήμ, που ένωνε το λαό.

- **Η αξία του Νόμου**

Οι Ισραηλίτες τηρούσαν το Νόμο επειδή τον σέβονταν. Πρόβλημα ήταν πάντοτε η σωστή ερμηνεία του.

- **Οι θρησκευτικές ομάδες στο Ισραήλ**

Ήταν οι **Φαρισαίοι**, οι **Σαδδουκαίοι** και οι **Ζηλωτές**.

- **Η δράση του Χριστού στη Γαλιλαία**

Στην περιοχή αυτή υπήρχαν οι πόλεις Καπερναούμ και Ναζαρέτ και το όρος Θαβώρ. Εκεί ο Χριστός βρήκε τους μαθητές του, δίδαξε σημαντικά πράγματα και έκανε καταπληκτικά θαύματα. Η προτίμηση του Χριστού στην περιοχή αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι οι κάτοικοί της ήταν καταδεκτικοί και πρόθυμοι να τον ακούσουν.

Κατανόω το μάθημα μέσα από ερωτήσεις

1. Πώς ήταν ο Ναός της Ιερουσαλήμ στα χρόνια του Χριστού, πώς τελούσαν εκεί τη λατρεία τους και τι πίστευαν και τι ένιωθαν γι' αυτόν οι Ισραηλίτες;

Στα χρόνια του Χριστού πρόκειται για τον τρίτο Ναό. Ο Ναός ήταν χτισμένος πάνω σε λόφο* στην Ιερουσαλήμ. Η προϊστορία του Ναού είναι η εξής:

- Ο **πρώτος Ναός** χτίστηκε από το βασιλιά Σολομώντα* το 962-955 π.Χ. και γκρεμίστηκε από τους Βαβυλώνιους το 587 π.Χ.
- Ο **δεύτερος Ναός** χτίστηκε το 515 π.Χ., όταν ο Πέρσης βασιλιάς Κύρος επέτρεψε στους Ισραηλίτες να γυρίσουν στην πατρίδα τους.
- Ο **τρίτος Ναός** αποτελεί ανακαίνιση¹ και επέκταση του δεύτερου Ναού. Οι εργασίες ξεκίνησαν το 20 π.Χ., στα χρόνια του Ηρώδη του Μεγάλου, και τελείωσαν το 65 μ.Χ., δηλαδή διάρκεσαν 85 χρόνια! Το τραγικό είναι ότι πέντε χρόνια μετά, δηλαδή το 70 μ.Χ., οι Ρωμαίοι κατέστρεψαν το Ναό, επειδή οι Ισραηλίτες επαναστάτησαν.

Τα μέρη του Ναού

Ο Ναός χωριζόταν στο **ιερό**, στην **αυλή των ειδωλολατρών**, στην **αυλή των γυναικών**, όπου πήγαιναν όχι μόνο γυναίκες αλλά και άντρες, και στην **αυλή των αντρών**.

• Οι ιερείς

Ήταν πολυάριθμοι και φρόντιζαν για την τέλεση της λατρείας. Φορούσαν άσπρες στολές και κυκλοφορούσαν ξυπόλυτοι. Πρόσφεραν θυσίες ζώων όλη την ημέρα.

• Οι πιστοί

Συμμετείχαν ενεργά στη λατρευτική ζωή (προσευχή, ψαλμοί, θρησκευτικοί χοροί). Πρόσφεραν θυσίες ζώων και καρπών και έλεγαν τα προβλήματά τους στους ιερείς, που τους άκουγαν με μεγάλη προσοχή.

Τι πίστευαν για το Ναό

Ο Ναός ήταν το σπίτι του Θεού, δηλαδή ένα κομμάτι του ουρανού, που ακουμπούσε στη γη. Όνειρο κάθε Ισραηλίτη ήταν να επισκεφτεί μία φορά τουλάχιστον στη ζωή του το χώρο αυτόν και να πάρει μέρος στις λατρευτικές εκδηλώσεις.

¹**Ανακαίνιση:** Βελτίωση, επιδιόρθωση παλαιού κτιρίου.

■ Θρησκευτικά Β' Γυμνασίου

2. Πώς ήταν στα χρόνια του Χριστού η κοινότητα των πιστών Ισραηλιτών, πώς εκδηλωνόταν η ευσέβειά τους και ποιο ρόλο έπαιζε σε αυτά η Συναγωγή τόσο στην πατρίδα τους όσο και στη Διασπορά;

Η σύνθεση της ισραηλιτικής κοινότητας ήταν:

- Οι απλοί άνθρωποι και οι προσήλυτοι.²
- Οι Λευίτες*, δηλαδή το βοηθητικό προσωπικό, οι ιερείς και οι ραβίνοι, δηλαδή οι δάσκαλοι του Νόμου.
- Ο αρχιερέας του Ναού, που ήταν ο εκπρόσωπος των Ισραηλιτών στους Ρωμαίους.

Οι βασικές αρχές της ισραηλιτικής πίστης ήταν:

- Η ομολογία στον έναν και αληθινό Θεό.
- Η υπακοή στο Νόμο* του Θεού.
- Ο Ναός της Ιερουσαλήμ, που ένωνε όλους τους Ισραηλίτες.
- Η ενότητα λαού και θρησκείας.

Η αξία του Νόμου στη ζωή των Ισραηλιτών

- Οι Ισραηλίτες ήταν περήφανοι για το Νόμο του Θεού και για την υποχρέωσή τους να τον τηρούν.
- Η υπακοή στο Νόμο του Θεού δεν ήταν αποτέλεσμα φόβου, αλλά σεβασμού και αγάπης γι' αυτόν.
- Σοβαρό ζήτημα για τους Ισραηλίτες ήταν η σωστή ερμηνεία του Νόμου.
- Ο Νόμος μεταξύ των άλλων επέβαλλε την τήρηση του Σαββάτου και τη συμμετοχή στις μεγάλες γιορτές (Πάσχα, Σκηνοπηγία, Πεντηκοστή κ.ά.).

Η Συναγωγή

Συναγωγές υπήρχαν παντού, ακόμη και στην Ιερουσαλήμ. Ήταν τόπος συγκέντρωσης των Ισραηλιτών και υπενθύμισης της πίστης και της ενότητάς τους.

3. Στα χρόνια του Χριστού υπήρχαν θρησκευτικές ομάδες. Τι ξέρουμε γι' αυτές και πώς εκτιμάται η δράση τους;

Στα χρόνια του Χριστού υπήρχαν οι εξής θρησκευτικές ομάδες:

- 1. Οι Φαρισαίοι** (το όνομά τους σημαίνει «ξεχωριστοί»). Ήταν θρησκευτικό κίνημα με αρχηγούς ραβίνους (νομοδιδασκάλους). Πίστευαν στο Νόμο και στους Προφήτες. Γνώρισμά τους ήταν η ακριβής τήρηση

² **Προσήλυτοι:** Είναι αυτοί που εγκατέλειψαν τη θρησκεία τους και πίστεψαν στην ισραηλιτική.

Ο Ισραηλιτικός κόσμος στα χρόνια του Χριστού ■

των εντολών του Θεού, που πολλές φορές έφτανε σε υπερβολές. Ήταν επιφυλακτικοί απέναντι στους Ρωμαίους, αλλά δεν είχαν ποτέ επαναστατήσει εναντίον τους. Οι περισσότεροι ασχολούνταν με το εμπόριο και γνώριζαν μεγάλη εκτίμηση από το λαό. Όμως, περιφρονούσαν τους απλούς ανθρώπους, όπως φανερώνει και το όνομά τους (χωρισμένοι, ξεχωριστοί). Στα χρόνια του Χριστού ήταν γύρω στις 6.000.

2. **Οι Σαδδουκαίοι.** Το όνομά τους προέρχεται από τον πρώτο αρχιερέα του Ναού στα χρόνια του Σολομώντα, το Σαδδώκ. Ήταν οι αριστοκράτες της ισραηλιτικής κοινότητας. Οι αρχιερείς και τα μέλη του Μεγάλου Συνεδρίου* προέρχονταν από αυτούς. Η σημαντικότερη φροντίδα τους ήταν η διαχείριση της τεράστιας περιουσίας του Ναού. Στα θρησκευτικά θέματα ήταν συντηρητικοί και στηρίζονταν μόνο στην Πεντάτευχο*. Είχαν καλές σχέσεις με τους Ρωμαίους, για να διατηρήσουν τον πλούτο τους, με συνέπεια να γίνουν μισητοί στο λαό.
3. **Οι Ζηλωτές.** Μισούσαν και πολεμούσαν τους Ρωμαίους. Έμοιαζαν με τους Φαρισαίους και πίστευαν ότι με τον ένοπλο αγώνα θα έρθει η Βασιλεία του Θεού.

4. Ο Ιησούς έδρασε κυρίως στη Γαλιλαία. Τι το ιδιαίτερο είχε αυτή η περιοχή;

Κέντρο της περιοχής αυτής ήταν η λίμνη της Γεννησαρέτ, γύρω από την οποία υπήρχαν οι πόλεις Καπερναούμ και Ναζαρέτ και το όρος Θαβώρ.

- **Καπερναούμ:** Η πόλη αυτή είχε 1.000-2.000 κατοίκους. Σε αυτή δίδαξε πολλές φορές ο Χριστός, διηγήθηκε τις πιο ωραίες παραβολές και έκανε πολλά θαύματα. Στην πόλη αυτή κάλεσε τους πρώτους μαθητές του: τον Πέτρο, τον Ανδρέα, τον Ιάκωβο, τον Ιωάννη και τον τελώνη Ματθαίο.
- **Τα χαρακτηριστικά της πόλης αυτής:** Ο πληθυσμός της ήταν ανάμεικτος, δηλαδή ειδωλολάτρες και Ισραηλίτες, και ένα μεγάλο μέρος του ήταν ψαράδες. Οι άνθρωποι ήταν απλοί και καταδεκτικοί. Μεταξύ τους υπήρχαν και πολλοί επαναστάτες αγωνιστές κατά των Ρωμαίων. Όλοι οι μαθητές του Χριστού ήταν Γαλιλαίοι, εκτός από τον Ιούδα. Από την περιοχή αυτή ξεκίνησε ο Χριστός,

■ Θρησκευτικά Β΄ Γυμνασίου

εδώ εκφώνησε την «επί του Όρους ομιλία» και στο όρος Θαβώρ οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να ζήσουν τη θεϊκή δόξα του Χριστού (Μεταμόρφωση του Κυρίου).

- **Ναζαρέτ:** Ήταν ένα μικρό αγροτικό και ποιμενικό χωριό³ 150-200 κατοίκων. Ο Χριστός και ο θετός πατέρας του Ιωσήφ ήταν ξυλουργοί και οικοδόμοι. Έφτιαχναν ξύλινες κατασκευές (έπιπλα, κάρα, εργαλεία), τις οποίες πουλούσαν και σε άλλες πόλεις της Γαλιλαίας, όπως στη Γιαφία, ή Γαβά, σε απόσταση 2-3 χμ. από τη Ναζαρέτ, και στη μεγαλύτερη πόλη Σέπφωρις (25.000 χιλιάδες κάτοικοι). Στις πόλεις αυτές ο Χριστός είχε την ευκαιρία να παρακολουθήσει τη λατρεία στις συναγωγές και να γνωρίσει τη ζωή των πόλεων.

Επεξεργάζομαι τις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου

- 1 Από το μάθημα πληροφορηθήκαμε τι έκαναν και πώς συμπεριφέρονταν οι Ισραηλίτες μέσα στο Ναό (ερωτ. 1). Πώς σας φαίνονται όλα αυτά; Πώς θα τα χαρακτηρίζατε;
 - ✓ Η συμπεριφορά των Ισραηλιτών ήταν απόλυτα φυσιολογική. Ο χώρος του Ναού ήταν ιερός, αφού, σύμφωνα με τις αντιλήψεις τους, ήταν ο τόπος που είχε επιλέξει ο Θεός για να κατοικεί. Η λατρεία ήταν πολύ καλά οργανωμένη, έτσι ώστε να δοξάζεται ο Δημιουργός Θεός συνεχώς. Οι πιστοί έδειχναν ιδιαίτερο σεβασμό και συμμετείχαν ενεργά στη λατρεία του Θεού, δείχνοντας την αγάπη, την αφοσίωση και την ευγνωμοσύνη τους στο πρόσωπό του για όσα τους πρόσφερε καθημερινά.
- 2 Τη μεγάλη επιθυμία κάθε Ισραηλίτη, να βρεθεί έστω και μία φορά στη ζωή του ως προσκυνητής στο Ναό της Ιερουσαλήμ, πώς την κρίνετε και πώς τη δικαιολογείτε;
 - ✓ Η επιθυμία αυτή ήταν απόλυτα φυσιολογική, καθώς ο Ναός ήταν η επίγεια κατοικία του Θεού ή ένα κομμάτι του ουρανού που ακουμπούσε στη γη. Στο χώρο αυτόν ένιωθαν έντονα την παρουσία του Θεού, ενδυναμώνονταν πνευματικά και έβρισκαν παρηγοριά από τα προβλήματα και τα βάσανά τους. Γι' αυτό άλλωστε επιδίωκαν να μεταβούν στο χώρο αυτόν, έστω μία φορά στη ζωή τους, για να συμμετάσχουν στις λατρευτικές εκδηλώσεις που γίνονταν εκεί.

³ Ποιμενικό χωριό: Χωριό με βοσκούς.

Ο Ισραηλιτικός κόσμος στα χρόνια του Χριστού ■

3 Διαβάστε ξανά τι σκέφτονταν και τι αισθάνονταν για το Ναό οι ευσεβείς Ισραηλίτες (ερώτ. 1) και γράψτε με λίγα λόγια τις εντυπώσεις και τις κρίσεις σας γι' αυτά.

Προκαλεί ιδιαίτερη εντύπωση σε όλους η επιθυμία των Ισραηλιτών, σε όποιο μέρος της γης και αν βρίσκονταν, να επισκεφτούν αυτόν το χώρο. Η επιθυμία αυτή δικαιολογείται για δύο λόγους: α) Στο Ναό αυτόν αισθάνονταν ότι ο Θεός βρίσκεται ανάμεσά τους. β) Ήταν το ορατό σημάδι της ενότητας του λαού αυτού. Ειδικά οι Ισραηλίτες της Διασποράς πίστευαν ότι η παρουσία τους στο χώρο αυτόν σφυρηλατούσε την εθνική τους συνείδηση.

Είναι επίσης αξιοθαύμαστος ο σεβασμός με τον οποίο προσέρχονταν στο Ναό, όπως και η ενεργή συμμετοχή τους στις λατρευτικές εκδηλώσεις. Με αυτό τον τρόπο έδειχναν την αγάπη και την ευγνωμοσύνη τους απέναντι στο Θεό και παράλληλα αντλούσαν δύναμη, ώστε να επιβιώσουν, ως έθνος, ανάμεσα σε τόσους ειδωλολατρικούς λαούς.

Διαπιστώνουμε ότι ο Ναός ήταν, εκτός από θρησκευτικό κέντρο, ορατό σημάδι της πολιτικής και κοινωνικής ενότητας των Ισραηλιτών όλου του κόσμου.

4 Οι πληροφορίες που έχουμε για τη Γαλιλαία (ερώτ. 4) πόσο σημαντικές νομίζετε ότι θα μας είναι στα μαθήματα της φετινής χρονιάς, που θα ασχοληθούμε με τη ζωή και το έργο του Χριστού;

Οι πληροφορίες αυτές είναι ιδιαίτερα σημαντικές, καθώς μας πληροφορούν γιατί ο Χριστός προτιμούσε τη Γαλιλαία, ειδικά τον πρώτο καιρό, ως χώρο δράσης του. Οι λόγοι ήταν ότι βρισκόταν μακριά από τα Ιεροσόλυμα –το κέντρο της θρησκευτικής ηγεσίας–, οι άνθρωποι ήταν απλοί και καταδεκτικοί, αλλά κυρίως επειδή ήταν συγκοινωνιακός κόμβος, που συνέδεε διαφορετικές χώρες και σημαντικούς πολιτισμούς. Έτσι, ο Χριστός είχε τη δυνατότητα να βρει ανεμπόδιστα πολλούς και πρόθυμους ακροατές των κηρυγμάτων του.

Πρόσθετες Πληροφορίες

Λόφος: Ο τόπος αυτός ήταν ο λόφος Μωριά, όπου διατάχτηκε να πορευτεί ο πατριάρχης Αβραάμ για να θυσιάσει το μονάκριβο γιο του Ισαάκ. Συνεπώς, εκεί υπήρχε από παλιά θυσιαστήριο.

Σολομώντας (966-926 π.χ.): Ένδοξος βασιλιάς του Ισραήλ, γιος του

■ Θρησκευτικά Β' Γυμνασίου

Δαβίδ, που φημιζόταν για τη σοφία του. Στα σαράντα χρόνια της βασιλείας του το κράτος του Ισραήλ έφτασε στη μεγαλύτερή του ακμή. Το σημαντικότερο έργο του ήταν η κτίση του Ναού, που ολοκληρώθηκε σε επτά χρόνια και στην οποία χρησιμοποιήθηκαν τα καλύτερα υλικά, που ήρθαν από όλα τα μέρη του κόσμου. Για να διοικεί καλύτερα, χώρισε το κράτος σε 12 διαμερίσματα, έκανε οχυρωματικά έργα, δημιούργησε ισχυρό στόλο και ανέπτυξε το εμπόριο με όλο τον τότε γνωστό κόσμο.

Λευίτες: Η φυλή αυτή ήταν πολεμική. Οι πόλεμοι για την κατάληψη της Χαναάν την αποδεκάτισαν και έμεινε ολιγομελής. Γι' αυτό εξαιρέθηκε από τη διανομή της Παλαιστίνης μεταξύ των φυλών. Επειδή η φυλή πρόσφερε τις υπηρεσίες της σε δύσκολους χρόνους, κατ' εντολή του Θεού έλαβαν το προνόμιο να τον υπηρετούν στο Ναό. Έτσι, τα μέλη της φυλής εξασφάλισαν την καθημερινή τους επιβίωση.

Νόμος: Στα εβραϊκά ονομάζεται Τορά. Σημαίνει τη διδασκαλία που έδωσε ο Θεός στους ανθρώπους, με σκοπό αυτή να κατευθύνει τη διαγωγή τους. Αποτελείται από την Πεντάτευχο και από πλήθος διατάξεων, που προστέθηκαν αργότερα και ρυθμίζουν με κάθε λεπτομέρεια την καθημερινή ζωή των ανθρώπων. Οι διατάξεις αυτές αναφέρονται σε θέματα οικογενειακά, κοινωνικά, οικονομικά και λατρευτικά.

Μεγάλο Συνέδριο: Αποτελούνταν από 71 μέλη και ήταν το ανώτατο νομοθετικό, διοικητικό και δικαστικό όργανο των Ισραηλιτών στα χρόνια του Χριστού. Σε αυτό συμμετείχαν αρχιερείς, Σαδδουκαίοι, Φαρισαίοι και γραμματείς.

Πεντάτευχος: Ονομάζεται το σύνολο των πέντε πρώτων βιβλίων της Παλαιάς Διαθήκης (Γένεση, Έξοδος, Λευιτικό, Αριθμοί, Δευτερονόμιο). Η Πεντάτευχος περιλαμβάνει θεμελιώδεις θρησκευτικές και ηθικές διδασκαλίες, όπως ο μονοθεϊσμός και ο Δεκάλογος. Συγγραφέας της Πεντατεύχου, σύμφωνα με την παράδοση, θεωρείται ο Μωυσής.

3. Η Καινή Διαθήκη Α': Τα Ευαγγέλια και οι Πράξεις των Αποστόλων

Συγκρατώ τα κύρια σημεία

- **Τα βιβλία της Καινής Διαθήκης**
Είναι 27 και σε αυτά περιλαμβάνονται τα Ιστορικά, οι Επιστολές και η Αποκάλυψη του Ιωάννη.
- **Η Αγία Γραφή**
Αγία Γραφή είναι η Παλαιά και η Καινή Διαθήκη.
Το θέμα τους: Η Παλαιά Διαθήκη προαναγγέλλει τον ερχομό του Χριστού, ενώ η Καινή Διαθήκη περιγράφει τη ζωή του.
- **Το Ευαγγέλιο**
Ονομάζεται η Καινή Διαθήκη. Η ονομασία σημαίνει το χαρμόσυνο μήνυμα που έφερε ο Χριστός στον κόσμο.
- **Τα πρώτα γραπτά κείμενα για τη ζωή του Χριστού**
Για δύο δεκαετίες, μετά την Ανάληψη του Χριστού, οι πρώτοι χριστιανοί μάθαιναν για το Χριστό είτε από την προφορική παράδοση είτε από μικρές γραπτές συλλογές που κυκλοφορούσαν.
- **Οι ευαγγελιστές**
Ο πρώτος που έγραψε ευαγγέλιο ήταν ο Μάρκος, μετά ο Ματθαίος, κατόπιν ο Λουκάς και τελευταίος ο Ιωάννης.
- **Τα Συνοπτικά Ευαγγέλια**
Ονομάζονται τα ευαγγέλια του Μάρκου, του Ματθαίου και του Λουκά, γιατί παρουσιάζουν πολλές ομοιότητες μεταξύ τους. Μάλιστα, ο Μάρκος χρησιμοποιήθηκε ως πηγή από τους άλλους δύο.
- **Πώς συμβολίζονται στην τέχνη οι τέσσερις ευαγγελιστές**
Ο Μάρκος σαν λιοντάρι, ο Ματθαίος σαν άγγελος, ο Λουκάς σαν μοσχάρι και ο Ιωάννης σαν αετός.
- **Το βιβλίο Πράξεις των Αποστόλων**
Γράφτηκε από τον ευαγγελιστή Λουκά και αναφέρεται στη ζωή της πρώτης Εκκλησίας, καθώς και στους ιεραποστολικούς αγώνες των αποστόλων.

Κατανιώ το μάθημα μέσα από ερωτήσεις

Στα φεινά μαθήματα θα γνωρίσουμε τη ζωή, το έργο και τη διδασκαλία του Χριστού έτσι όπως καταγράφονται στα βιβλία της **Καινής Διαθήκης**¹.

1. Ποια είναι τα βιβλία της Καινής Διαθήκης;

Τα βιβλία της Καινής Διαθήκης είναι 27. Σε αυτά περιλαμβάνονται, ανάλογα με το περιεχόμενό τους, τα **Ιστορικά** (5), οι **Επιστολές** (Επιστολές Παύλου 14 και Καθολικές Επιστολές 7) και η **Αποκάλυψη του Ιωάννη**.

2. Ποια η σχέση της Παλαιάς Διαθήκης με την Καινή Διαθήκη;

Η Παλαιά και η Καινή Διαθήκη ονομάζονται **Βίβλος** ή **Αγία Γραφή**. Το θέμα τους είναι οι ενέργειες της αγάπης του Θεού για τη σωτηρία του κόσμου.

Στην Παλαιά Διαθήκη προαναγγέλλεται ο ερχομός του Χριστού, ενώ στην Καινή Διαθήκη –που λέγεται και **Ευαγγέλιο**– πληροφορούμαστε για τη ζωή και το έργο του Χριστού, καθώς και για τη μετάδοση του Ευαγγελίου στον κόσμο. Η λέξη Ευαγγέλιο (ευ + αγγελία = η καλή αγγελία) σημαίνει:

- Το χαρμόσυνο μήνυμα που έφερε ο Χριστός στον κόσμο.
- Το βιβλίο που μας περιγράφει τη ζωή του Χριστού.

3. Πώς γράφτηκαν τα βιβλία της Καινής Διαθήκης;

Ο Χριστός στα τρία χρόνια της δράσης του δεν άφησε κανένα γραπτό κείμενο. Από τη στιγμή της Ανάληψής του μέχρι το 51 μ.Χ., που εμφανίζεται η πρώτη επιστολή του αποστόλου Παύλου προς τους Θεσσαλονικείς, οι μαθητές καθώς και οι αυθήκοι² και αυτόπτες³ μάρτυρες του Χριστού αισθάνονταν ότι ο Δάσκαλός τους ήταν ανάμεσά τους. Επαναλάμβαναν τα λόγια του και θυμούνταν τα θαύματα και τα Πάθη του. Όλα αυτά αποτελούν την **προφορική παράδοση**.

Λίγο μετά άρχισαν να εμφανίζονται **μικρές γραπτές συλλογές**, που αναφέρονταν σε γεγονότα της ζωής του Χριστού και κυκλοφορούσαν μεταξύ των πρώτων χριστιανών. Αν και δε μας έχει διασωθεί καμία από τις συλλογές αυτές, είναι βέβαιο ότι χρησιμοποιήθηκαν από τους ευαγγελιστές και τον απόστολο Παύλο. Οι λόγοι δημιουργίας των συλλογών αυτών ήταν:

¹**Καινή Διαθήκη:** Είναι η καινούρια συμφωνία του Θεού με τους ανθρώπους, που έγινε μέσω του Ιησού Χριστού.

²**Αυθήκοι:** Αυτοί που άκουσαν με τα αυτιά τους.

³**Αυτόπτες:** Αυτοί που είδαν με τα μάτια τους.

Η Καινή Διαθήκη Α': Τα Ευαγγέλια και οι Πράξεις των Αποστόλων ■

- Για να διευκολυνθεί το έργο της διδασκαλίας (διδασκαλίας) και της ιεραποστολής, δηλαδή της μετάδοσης του Ευαγγελίου σε άλλους λαούς.
- Για να προστατευτεί η αλήθεια για το Χριστό από εκείνους που ηθελήμενα την παραποιούσαν, δηλαδή από τους αιρετικούς.

4. Το πρώτο ευαγγέλιο: Ποιος, πότε και πού το έγραψε; Ποια η αξία του;

Το πρώτο ευαγγέλιο γράφτηκε από το Μάρκο*, μαθητή του αποστόλου Πέτρου. Εκείνος, έχοντας υπόψη του πολλές γραπτές συλλογές, έβαλε σε μια σειρά το υλικό τους και φρόντισε να παρουσιάσει τα ιστορικά στοιχεία από τη ζωή του Χριστού, έτσι ώστε να μην αμφισβητείται η ιστορικότητα του προσώπου του.

Θα αναρωτιόταν κανείς γιατί πρωταρχικό μέλημα⁴ του Μάρκου ήταν να αποδείξει ότι ο Χριστός ήταν ένα πραγματικό, ιστορικό πρόσωπο. Η απάντηση είναι ότι εκείνη την εποχή είχαν εμφανιστεί αιρετικοί, που αμφισβητούσαν την πραγματική ιστορία του Ιησού και μιλούσαν για κάποιον «ουράνιο» Χριστό, ξεκομμένο από την επίγεια ζωή. Το ευαγγέλιο αυτό είναι μικρό σε έκταση και γράφτηκε στη Ρώμη μετά το μαρτύριο των αποστόλων Πέτρου και Παύλου και πριν από το 70 μ.Χ. – πιθανόν να γράφτηκε το 65 μ.Χ.

5. Πότε και πώς γράφτηκαν τα άλλα ευαγγέλια;

Μεταξύ του 70-80 μ.Χ. ο μαθητής του Χριστού και τελώνης **Ματθαίος** γράφει το δικό του ευαγγέλιο, το οποίο απευθύνει στους Ισραηλίτες χριστιανούς, για να τους αποδείξει ότι ο αναμενόμενος από την Παλαιά Διαθήκη Μεσσίας* είναι ο Χριστός.

Λίγο μετά, γύρω στα 80-90 μ.Χ., ο **Λουκάς***, μαθητής του αποστόλου Παύλου, γράφει ευαγγέλιο, το οποίο απευθύνει στους χριστιανούς πρώην ειδωλολάτρες. Μέσα από ιστορικά γεγονότα δείχνει ότι ο Χριστός είναι φίλος των ανθρώπων, και ιδιαίτερα των φτωχών.

Τελευταίος γράφει ευαγγέλιο ο αγαπημένος μαθητής του Χριστού, ο **Ιωάννης**, γύρω στα 90-100 μ.Χ. Έχοντας υπόψη του τα τρία προηγούμενα ευαγγέλια, αναφέρει άγνωστες λεπτομέρειες κάποιων περιστατικών από τη ζωή του Χριστού και εξηγεί το βαθύτερο νόημα των γεγονότων. Στο ευαγγέλιο αυτό τονίζεται η αξία της αγάπης, την οποία οι χριστιανοί πρέπει να εκδηλώνουν έμπρακτα.

***Μέλημα:** Η φροντίδα, η έγνοια.

■ Θρησκευτικά Β' Γυμνασίου

Τι είναι τελικά τα τέσσερα ευαγγέλια; Τα ευαγγέλια δεν είναι βιογραφίες, ούτε ρεπορτάζ για τη ζωή και το έργο του Χριστού. Σε αυτά υπάρχουν:

- Ιστορικά στοιχεία για τη ζωή του Χριστού.
- Στοιχεία για τη ζωή των μαθητών και θεολογικές αναλύσεις της διδασκαλίας του Δασκάλου τους.
- Διηγήσεις για τα Πάθη του Χριστού και για τις εμφανίσεις του μετά την Ανάστασή του.

6. Ποια ευαγγέλια ονομάζουμε συνοπτικά και γιατί;

Συνοπτικά ονομάζονται τα ευαγγέλια του Μάρκου, του Ματθαίου και του Λουκά, γιατί έχουν πολλές ομοιότητες μεταξύ τους. Οι ευαγγελιστές Ματθαίος και Λουκάς σπηρίχτηκαν στο ευαγγέλιο του Μάρκου, προσθέτοντας ό,τι επιπλέον γνώριζαν. Δηλαδή το ευαγγέλιο του Μάρκου ήταν η κυριότερη πηγή γι' αυτούς.

Οι ερευνητές, τοποθετώντας τα τρία ευαγγέλια παράλληλα, διαπίστωσαν ότι το περιεχόμενό τους σε πολλά σημεία είναι το ίδιο. Γι' αυτό τα ονόμασαν **συνοπτικά**, γιατί ρίχνοντας μια ταυτόχρονη ματιά (**συν + όψη**) έχουμε μια συνολική εικόνα του περιεχομένου τους.

7. Πώς συμβολίζονται οι τέσσερις ευαγγελιστές στην τέχνη;

Η χριστιανική τέχνη παριστάνει συμβολικά τους τέσσερις ευαγγελιστές:

- Ο **Ματθαίος** σαν **άγγελος** ή **άνθρωπος**, γιατί αρχίζει το ευαγγέλιό του με το χαρμόσυνο μήνυμα της Γέννησης του Χριστού που αναγγέλλει ο άγγελος στην Παναγία.
- Ο **Μάρκος** σαν **λιοντάρι**, γιατί αρχίζει το ευαγγέλιό του με το δυναμικό Ιωάννη τον Πρόδρομο στην έρημο.
- Ο **Λουκάς** σαν **μοσχάρι**, γιατί ξεκινάει τη διήγησή του με τη θυσία του μοσχαριού στο Ναό από τον πατέρα του Προδρόμου, το Ζαχαρία.
- Ο **Ιωάννης** σαν **αετός**, γιατί αρχίζει το ευαγγέλιό του με λόγια υψηλού πνευματικού περιεχομένου, που μοιάζουν με το πέταγμα του αετού.

8. Ποιο το περιεχόμενο του βιβλίου των Πράξεων των Αποστόλων;

Το βιβλίο αυτό γράφτηκε από τον ευαγγελιστή Λουκά. Μας περιγράφει τη ζωή της πρώτης Εκκλησίας καθώς και τη διάδοση του Ευαγγελίου στον κόσμο (ιεραποστολή). Πιο συγκεκριμένα αναφέρει:

- Την ομιλία του αποστόλου Πέτρου στο συγκεντρωμένο πλήθος την ημέρα της Πεντηκοστής*.

Η Καινή Διαθήκη Α': Τα Ευαγγέλια και οι Πράξεις των Αποστόλων ■

- Τη δράση και το μαρτυρικό θάνατο του διακόνου Στεφάνου, που ονομάστηκε πρωτομάρτυρας.
- Τη μεταστροφή του Παύλου, δηλαδή τη στροφή του στο χριστιανισμό, και τις περιοδείες του στον κόσμο.
- Την Αποστολική Σύνοδο* στην Ιερουσαλήμ το 49 μ.Χ.

Επεξεργάζομαι τις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου

1 Βρείτε στο κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο, κεφ. 6, ολόκληρο το «Πάτερ ημών» και σημειώστε ακριβώς την παραπομπή.

Η Κυριακή Προσευχή βρίσκεται στο κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο, κεφάλαιο 6, στίχοι 9-13.

2 Βρείτε και φέρτε πληροφορίες για τα ιερά βιβλία των παρακάτω μεγάλων θρησκειών: ισλαμισμός, βουδισμός, ινδουισμός, κομφουκιανισμός και ταοϊσμός.

Στον **ισλαμισμό** το Κοράνι είναι το ιερό βιβλίο που περιέχει το λόγο του Θεού. Η λέξη Κοράνιο προέρχεται, σύμφωνα με τους μουσουλμάνους θεολόγους, από το «Qu' ran» (κραν), που σημαίνει διαβάζω. Το Κοράνιο αποτελεί για τους μουσουλμάνους τη φανέρωση της αιώνιας αλήθειας και της θέλησης του Θεού. Προϋπήρχε αιώνια μαζί με το Θεό. Το ιερό βιβλίο, που κυκλοφορεί στα χέρια των ανθρώπων, θεωρείται αντίγραφο του ουράνιου πρωτοτύπου. Περιλαμβάνει 114 κεφάλαια, που ονομάζονται σούρες και εκτείνονται σε 6.200 στίχους.

Σύμφωνα με την ισλαμική παράδοση, δόθηκε στο Μωάμεθ από τον άγγελο Γαβριήλ, προκειμένου να βοηθήσει στη σωτηρία της ανθρωπότητας.

Στον **ινδουισμό** δεν έχουμε ένα ιερό βιβλίο, όπως στο Ισλάμ (Κοράνιο) και στο χριστιανισμό (Αγία Γραφή). Τα ιερά βιβλία του ινδουισμού είναι πολλά, αλλά τα σπουδαιότερα είναι οι Βέδες και οι Ουπανισάδες.

Βέδες: Αποτελούν τη σημαντικότερη συλλογή κειμένων για τους ινδουιστές. Η λέξη veda σημαίνει γνώση, επιστήμη και συγγενεύει ετυμολογικά με το λατινικό ρήμα video (βλέπω). Οι Βέδες είναι γραμμένες στα σανσκριτικά (αρχαία ινδική γλώσσα), σε έμμετρο λόγο, και περιλαμβάνουν ύμνους και λατρευτικές διατάξεις.

■ Εθρσκευτικά Β΄ Γυμνασίου

Ουπανισάδες: Γράφτηκαν μεταξύ 800-500 π.Χ. Περιλαμβάνουν ομιλίες, σύντομους ύμνους, γνωμικά ασκητών. Κατά λέξη uranisaδ σημαίνει «κάθομαι κοντά σε κάποιον», σημαίνει δηλαδή αυτό που μαθαίνει κανείς καθισμένος στα πόδια ενός δασκάλου. Τα κείμενα αυτά έχουν μεγάλη αξία και αποτέλεσαν πηγή έμπνευσης για τους Ινδούς.

Στο **βουδισμό** το ιερό βιβλίο είναι ο κανόνας Πάλι, που πήρε την ονομασία του από τη γλώσσα «πάλι» στην οποία έχει γραφεί. Ο κανόνας αυτός χωρίζεται σε τρία μέρη, που ονομάζονται Τιπιτάκα, δηλαδή «Τρεις Κάλαθοι» (το καλάθι έχει την έννοια της μεταφοράς από χέρι σε χέρι, από γενιά σε γενιά). Τα μέρη αυτά είναι: α) Βινάγια Τιτάκα, δηλαδή Κάλαθος της Πειθαρχίας, β) Σούτα Τιτάκα, δηλαδή Κάλαθος των Ομιλιών, και γ) Αμπιντάμα Τιτάκα, που περιέχει αναλύσεις ψυχολογικών και φιλοσοφικών όρων.

Στον **κομφουκιανισμό** το ιερό βιβλίο είναι τα Ανάλεκτα, μια συλλογή λόγων του Κομφούκιου. Επίσης, κάποια κείμενα που αποτελούν το λεγόμενο «κομφουκιανό κανόνα» και τα οποία αναφέρονται στη σοφία της κλασικής εποχής του κινεζικού πολιτισμού.

Στον **ταοϊσμό** υπάρχει μια συλλογή κειμένων του 4ου π.Χ. αιώνα, το Τάο Τε Τσινγκ (το βιβλίο για το ταό και τη δύναμή του), που αποδίδεται στο Λάο Τσε, πρόσωπο αμφίβολης ιστορικής ύπαρξης.

3 Βρείτε από την Καινή Διαθήκη τα παρακάτω χωρία των 4 ευαγγελίων: Μτ. 21, 9, Μκ. 11, 9-10, Λκ. 19, 37-38, Ιω. 12, 12-13. Γράψτε τα σε παράλληλες στήλες και εντοπίστε ομοιότητες και διαφορές που έχουν μεταξύ τους.

Μτ. 21, 9

«Τα δε πλήθη του λαού, όσα βάνιζαν μπροστά και όσα ακολουθούσαν, με δυνατές φωνές έλεγαν Δόξα στον απόγονο του Δαβίδ, που περιμέναμε. Δοξασμένος να είναι αυτός, που έρχεται σταλμένος από τον Κύριο. Δόξα σοι ας φωνάζουν δυνατά και οι άγγελοι στους ουρανούς».

Μκ. 11, 9-10

«Και εκείνοι που πήγαιναν εμπρός και εκείνοι που ακολουθούσαν, φώναζαν δυνατά και έλεγαν: Δόξα και ύμνος ανήκει στον απόγονο του Δαβίδ· ευλογημένος από το Θεό είναι αυτός, που έρχεται σταλμένος από τον Κύριο. Ευλογημένη και δοξασμένη να είναι η βασιλεία του προπάτορα μας Δαβίδ, που έρχεται και πρόκειται μετά από λίγο να αναστηλωθεί με εντολή και προς δόξα του Κυρίου, που μας

Η Καινή Διαθήκη Α': Τα Ευαγγέλια και οι Πράξεις των Αποστόλων ■

τη στέλνει. Δόξα ας φωνάζουμε και οι άγγελοι στους ουρανούς».

Λκ. 19, 37-38

«Όταν πλησίαζαν στα Ιεροσόλυμα και έφτασαν κοντά στο όρος των Ελαιών, άρχισε το πλήθος των μαθητών να δοξολογούν το Θεό δυνατά για όλα τα θαύματα, που είχαν δει να γίνονται από τον Ιησού. Και έλεγαν ευλογημένος είναι ο βασιλιάς, που έρχεται εκ μέρους του Κυρίου σαν αντιπρόσωπος αυτού. Με σένα το Μεσσία γίνεται ειρήνη στον ουρανό, γιατί συμφιλιώνονται και ειρηνεύουν οι άνθρωποι με τον ουράνιο πατέρα και τους αγγέλους του, και για την ενανθρώπιση σου αναπέμπεται δόξα στο Θεό από τους αγγέλους στον ουρανό».

Ιω. 12, 12-13

«Την επόμενη μέρα πολύς κόσμος, που είχε έρθει για τη γιορτή στα Ιεροσόλυμα, όταν άκουσαν ότι έρχεται ο Χριστός, πήραν τα βάγια από τους φοίνικες και βγήκαν να τον προϋπαντήσουν και φώναζαν: Ευλογημένος να είναι ο απεσταλμένος του Κυρίου. Αυτός είναι ο ένδοξος βασιλιάς του Ισραήλ που περιμέναμε».

Τα τέσσερα αυτά χωρία της Καινής Διαθήκης αναφέρονται στην υποδοχή που επιφύλαξαν οι κάτοικοι των Ιεροσολύμων στο Χριστό, λίγο πριν συλληφθεί από τις ισραηλιτικές Αρχές. Στην Εκκλησία μας το γεγονός αυτό γιορτάζεται την Κυριακή των Βαΐων. Οι συνοπτικοί ευαγγελιστές –δηλαδή οι τρεις πρώτοι– περιγράφουν το γεγονός αυτό με τον ίδιο σχεδόν τρόπο. Αντίθετα, ο Ιωάννης περιγράφει το ίδιο γεγονός, αλλά δίνει λεπτομέρειες, όπως ότι ο κόσμος κρατούσε βάγια στα χέρια και ότι στον ύμνο που έλεγαν αποκαλούσαν το Χριστό βασιλιά του Ισραήλ.

Πρόσθετες Πληροφορίες

Μάρκος: Ονομαζόταν και Ιωάννης. Ήταν ανιψιός της αδερφής του αποστόλου Βαρνάβα, Μαρίας, η οποία φιλοξενούσε στο σπίτι της για μεγάλο διάστημα τους αποστόλους. Είναι πολύ πιθανόν ο τελευταίος δείπνος του Ιησού με τους μαθητές του –που είναι γνωστός και ως Μυστικός Δείπνος– να έγινε σε αυτό το σπίτι. Καταγόταν από πλούσια οικογένεια και ήταν μορφωμένος. Ακολούθησε τους αποστόλους Παύλο και Βαρνάβα στην Α΄ Αποστολική περιοδεία και μετά εγκαταστάθηκε στην Κύπρο μαζί με το Βαρνάβα. Αργότερα ακολούθησε τον

■ Θρησκευτικά Β΄ Γυμνασίου

Παύλο, αλλά φαίνεται να συνδέθηκε ιδιαίτερα με τον απόστολο Πέτρο, από το στόμα του οποίου άκουσε όσα διηγείται στο ευαγγέλιο που φέρει το όνομά του. Μετά το μαρτύριο των αποστόλων Πέτρου και Παύλου ανέλαβε ιεραποστολική δραστηριότητα στην Αλεξάνδρεια, της οποίας και θεωρείται πρώτος επίσκοπος. Είχε μαρτυρικό θάνατο στα χρόνια του Ρωμαίου αυτοκράτορα Τραϊανού.

Μεσσίας: Στα εβραϊκά σημαίνει «χρισμένος» ή Χριστός. Στην Παλαιά Διαθήκη η λέξη Μεσσίας αναφέρεται στο θεόσταλτο βασιλιά που ανέμεναν οι Εβραίοι για να τους λυτρώσει από τους κατακτητές –στα χρόνια του Ιησού ήταν οι Ρωμαίοι– και να ικανοποιήσει τις υλικές τους ανάγκες.

Λουκάς: Ο Λουκάς καταγόταν, σύμφωνα με την παράδοση, από την Αντιόχεια. Ασκούσε το επάγγελμα του γιατρού και έγινε συνοδός του αποστόλου Παύλου.

Πεντηκοστή: Εορτή της Εκκλησίας, πενήντα ημέρες μετά την Ανάσταση του Κυρίου, σε ανάμνηση της καθόδου του Αγίου Πνεύματος στον κόσμο με τη μορφή πύρινων γλωσσών, που μοιράστηκαν στα κεφάλια των μαθητών. Θεωρείται η γενέθλιος ημέρα της Εκκλησίας, γιατί βαφτίστηκαν 3.000 άνθρωποι, οι οποίοι μαζί με τους αποστόλους δημιούργησαν την πρώτη Εκκλησία στα Ιεροσόλυμα.

Αποστολική Σύνοδος: Η Σύνοδος αυτή έγινε στις αρχές του 49 μ.Χ., όταν συγκεντρώθηκαν στα Ιεροσόλυμα οι απόστολοι και οι πρεσβύτεροι, ως εκπρόσωποι των πιστών. Αφορμή της σύγκλησης της συνόδου ήταν η απαίτηση κάποιων να τηρούνται ο Μωσαϊκός Νόμος και η περιτομή από τους χριστιανούς πρώην ειδωλολάτρες. Η απόφαση της Συνόδου ήταν ότι οι νέοι πιστοί υποχρεούνταν να απέχουν μόνο από ειδωλολατρικές πράξεις και έθιμα.

4. Η Καινή Διαθήκη Β': Οι Επιστολές και η Αποκάλυψη

Συγκρατώ τα κύρια σημεία

- **Οι επιστολές του Παύλου**

Είναι περιστασιακά κείμενα, με τα οποία ο Παύλος προσπάθησε να επιλύσει προβλήματα και απορίες των εκκλησιών που είχε ιδρύσει.

- **Οι καθολικές επιστολές**

Γράφτηκαν από διάφορους αποστόλους προς τις εκκλησίες που είχαν ιδρύσει, με σκοπό να τις ενισχύσουν. Ονομάστηκαν καθολικές, γιατί απευθύνονταν σε πολλές εκκλησίες, και όχι σε μία, όπως αυτές του Παύλου.

- **Η Αποκάλυψη του Ιωάννη**

Γράφτηκε από τον Ιωάννη στη διάρκεια διωγμών, με στόχο να ενθαρρύνει τους χριστιανούς που υπέφεραν. Τους αποκαλύπτει ότι τα βάσανα θα τερματιστούν και ότι ο κόσμος θα γίνει καλύτερος.

- **Η θέση της Καινής Διαθήκης στη λατρεία της Εκκλησίας**

Η Καινή Διαθήκη διαβάζεται σε κάθε λατρευτική πράξη της Εκκλησίας. Οι περικοπές που διαβάζονται από τα τέσσερα ευαγγέλια ονομάζονται ευαγγελικές, ενώ οι περικοπές από τις επιστολές αποστολικές.

- **Η γλώσσα της Καινής Διαθήκης**

Είναι η ελληνιστική γλώσσα. Σήμερα η Καινή Διαθήκη είναι μεταφρασμένη σε 1.600 γλώσσες.

- **Πού γραφόταν η Καινή Διαθήκη**

Σε παπύρους, που τους ένωναν μεταξύ τους και τους τύλιγαν σε κυλινδρικά ραβδιά (ειληπάρια).

Σε περγαμνές, δηλαδή σε φύλλα επεξεργασμένων δερμάτων, που ήταν πιο ανθεκτικά.

- **Τα «Απόκρυφα» βιβλία της Καινής Διαθήκης**

Γράφτηκαν από χριστιανούς ή αιρετικούς, είτε για να καλύψουν τα κενά που υπήρχαν στη ζωή του Χριστού είτε για να διαδώσουν τη διδασκαλία των αιρετικών. Για να αποκτήσουν κύρος, οι συγγραφείς τούς έδιναν το όνομα γνωστού προσώπου της πρώτης Εκκλησίας.

Κατανόω το μάθημα μέσα από ερωτήσεις

1. Τι ήταν και γιατί γράφτηκαν οι επιστολές του αποστόλου Παύλου;

Ο απόστολος Παύλος ίδρυε εκκλησίες στις περιοχές που επισκεπτόταν. Με τις εκκλησίες αυτές επικοινωνούσε είτε με επιστολές είτε με πρόσωπα. Όταν παρουσιάζονταν προβλήματα στους κόλπους των τοπικών εκκλησιών ή οι χριστιανοί είχαν απορίες σε θέματα πίστης, ζητούσαν τη συμβουλή του. Αυτός τους απαντούσε με επιστολές, δίνοντας λύση στα προβλήματά τους. Γι' αυτό λέμε ότι οι επιστολές του αποστόλου αυτού γράφτηκαν για συγκεκριμένες περιστάσεις, ήταν δηλαδή **περιστασιακά κείμενα**.

2. Ποιες και τι ήταν οι καθολικές επιστολές;

Οι επιστολές αυτές γράφτηκαν από διάφορους αποστόλους που είχαν ιδρύσει τοπικές εκκλησίες. Σκοπός των αποστόλων ήταν να ενισχύσουν την πίστη των χριστιανών και να τους προφυλάξουν από τυχόν παρερμηνείες της χριστιανικής διδασκαλίας. Ονομάστηκαν **καθολικές**, γιατί απευθύνονταν σε πολλές εκκλησίες και είχαν γενικό περιεχόμενο. Μας διασώθηκαν 7 τέτοιες επιστολές.

3. Ποιο είναι το περιεχόμενο της Αποκάλυψης του Ιωάννη;

Η **Αποκάλυψη** είναι το τελευταίο βιβλίο της Καινής Διαθήκης και γράφτηκε από τον ευαγγελιστή Ιωάννη, στη διάρκεια διωγμών, σε σπήλαιο της **Πάτμου**. Απευθύνεται στους χριστιανούς της Μικράς Ασίας, τους οποίους επιχειρεί να ενθαρρύνει, ώστε να υποφέρουν τα σκληρά μαρτύρια που περνούσαν. Τους αποκαλύπτει ότι τα βάσανα θα τελειώσουν κάποτε και ότι ο Θεός θα τους χαρίσει έναν καλύτερο κόσμο. Το κείμενο είναι δύσκολο, γιατί χρησιμοποιεί συμβολική γλώσσα και παραστατικές εικόνες.

4. Πώς χρησιμοποιούμε την Καινή Διαθήκη στην Εκκλησία;

Σε κάθε ακολουθία και μυστήριο της Εκκλησίας μας διαβάζονται περικοπές, δηλαδή αποσπάσματα από την Καινή Διαθήκη. Οι περικοπές που προέρχονται από τα τέσσερα ευαγγέλια ονομάζονται **ευαγγελικές περικοπές** ή **ευαγγελικά αναγνώσματα** και διαβάζονται από τον ιερέα. Οι περικοπές που προέρχονται από τις επιστολές ονομάζονται

αποστολικές περικοπές ή αποστολικά αναγνώσματα και περιέχονται στο βιβλίο που ονομάζεται **Απόστολος**. Τα αποστολικά αναγνώσματα διαβάζονται από το ψάλτη.

Το βιβλίο που περιέχει τις περικοπές από τα τέσσερα ευαγγέλια ονομάζεται **Ευαγγέλιο**, είναι τοποθετημένο πάνω στην Αγία Τράπεζα* και έχει διακοσμημένο κάλυμμα. Πιο δίπλα, μέσα στο Αρτοφόριο*, τοποθετείται η Θεία Κοινωνία για έκτακτες περιπτώσεις (π.χ., για βαριά αρρώστους). Αυτό φανερώνει ότι η Εκκλησία στηρίζεται στο λόγο του Θεού, στη Θεία Κοινωνία και στο Ευαγγέλιο.

5. Τι σημαίνουν οι τίτλοι των βιβλίων της Καινής Διαθήκης;

Στα ευαγγέλια οι τίτλοι των βιβλίων δηλώνουν το **συγγραφέα** τους. Η φράση «κατά Μάρκον» δηλώνει ότι το ευαγγέλιο αυτό γράφτηκε από το Μάρκο.

Οι **Πράξεις των Αποστόλων** δηλώνουν το **περιεχόμενο του βιβλίου**.

Οι επιστολές του αποστόλου Παύλου τον **παραλήπτη της επιστολής**.

Οι καθολικές επιστολές με τον τίτλο τους δηλώνουν το **συγγραφέα**. Στην **Αποκάλυψη του Ιωάννη** ο τίτλος δηλώνει το **συγγραφέα** και το **είδος του βιβλίου**.

6. Πώς παραπέμπουμε στην Καινή Διαθήκη;

Τα βιβλία της Καινής Διαθήκης είναι χωρισμένα σε **κεφάλαια**, τα οποία αποτελούνται από στίχους. Ο χωρισμός σε κεφάλαια έγινε το 13ο αιώνα και σε στίχους το 16ο αιώνα από το Γάλλο εκδότη R. Estienne. Όταν θέλουμε να βρούμε ένα χωρίο της Καινής Διαθήκης, π.χ. Μτ. 10, 1-5, θα ξέρουμε ότι:

Το Μτ. αναφέρεται στον **τίτλο του βιβλίου**.

Ο αριθμός αμέσως μετά δηλώνει το **κεφάλαιο**.

Ο επόμενος αριθμός ή αριθμοί είναι ο **στίχος ή οι στίχοι**.

7. Σε ποια γλώσσα γράφτηκαν τα βιβλία της Καινής Διαθήκης και ποια τα πρώτα χειρόγραφα της;

Όλα τα βιβλία γράφτηκαν στην **ελληνιστική γλώσσα**, που στα χρόνια του Μεγάλου Αλεξάνδρου ήταν πολύ διαδεδομένη. Από το 2ο μ.Χ. αιώνα άρχισαν να μεταφράζονται και σε άλλες γλώσσες. Σήμερα η Καινή Διαθήκη είναι μεταφρασμένη σε πάνω από 1.600 γλώσσες.

Τα κείμενα της Καινής Διαθήκης αρχικά γράφονταν σε φύλλα

■ Θρησκευτικά Β' Γυμνασίου

παπύρου*, ενός φυτού που φυόταν στις όχθες του Νείλου ποταμού, στην Αίγυπτο. Τα φύλλα αυτά τα κολλούσαν το ένα δίπλα στο άλλο και, καθώς ήταν ενωμένα, τα τύλιγαν σε κυλινδρικά ραβδιά. Αυτά ήταν τα **ειλητάρια**, δηλαδή τα τυλιχτάρια. Το παλαιότερο χειρόγραφο από πάπυρο που σώζεται περιέχει απόσπασμα της Καινής Διαθήκης και χρονολογείται μεταξύ του 125-130 μ.Χ.

Επειδή ο πάπυρος δεν ήταν ανθεκτικός, χρησιμοποιήθηκε η **περγαμνή***. Η περγαμνή προερχόταν από επεξεργασμένο δέρμα ζώου (κατσίκας, βοδιού κ.ά.). Το δέρμα το δίπλωναν στα δύο και δημιουργούσαν τετρασέλιδα χειρόγραφα, τα **τετράδια**. Πολλά τετράδια ενώνονταν και δημιουργούσαν τα βιβλία, που ονομάζονταν **κώδικες**. Γνωστοί κώδικες είναι ο Σιναϊτικός, ο Βατικανός κ.ά.

8. Τι είναι τα «Απόκρυφα» βιβλία της Καινής Διαθήκης;

Τα κείμενα αυτά, που γράφτηκαν από χριστιανούς ή αιρετικούς, αναφέρονται στη ζωή του Χριστού και των αποστόλων και κάνουν διάφορες «αποκαλύψεις». Για να αποκτήσουν αξία (κύρος), έφεραν το όνομα κάποιου γνωστού προσώπου της πρώτης Εκκλησίας, όπως «Κατά Θωμάν Ευαγγέλιο», «Πράξεις Πέτρου» κ.ά. Τα βιβλία αυτά γράφτηκαν είτε για να φωτίσουν, με φανταστικές ιστορίες, άγνωστες πτυχές της ζωής του Χριστού είτε για να διαδώσουν τη διδασκαλία των αιρετικών. Η Εκκλησία μας, για να ξεχωρίσει τα γνήσια βιβλία της Καινής Διαθήκης από τα μη γνήσια, καθόρισε τα 27 αυτά βιβλία ως τα μόνα αληθινά.

Επεξεργάζομαι τις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου

- 1 Δύο χωρία της Κ. Διαθήκης αρχίζουν και τελειώνουν έτσι: α) «Εκείνος που αγαπάει... υπομένει», β) «Ο Θεός είναι αγάπη... μέσα σ' αυτόν». Το α' είναι από την Α προς Κορινθίους επιστολή, κεφ. 13, το β' από την Α επιστολή του Ιωάννη, κεφ. 4. Βρείτε τα χωρία, γράψτε τα ολόκληρα και σημειώστε ακριβώς τις παραπομπές.
- Το χωρίο α' είναι Α Κορινθίους, 13, 4-7:
«Εκείνος που αγαπάει είναι μεγάλωψυχος και ανεκτικός γίνεται ευεργετικός και ωφέλιμος. Η αγάπη δε φθονεί, η αγάπη δεν καυχάται, δεν είναι υπερήφανη, δεν κάνει ασχήμιες, δε ζητά το συμφέρον της, δεν ερεθίζεται, δε λογαριάζει το κακό, δε χαίρει για το κακό, αλλά χαίρει όταν βλέπει την αλήθεια· όλα τα ανέχεται, όλα τα

Η Καινή Διαθήκη Β΄: Οι Επιστολές και η Αποκάλυψη ■

πιστεύει, ελπίζει για κάθε τι, όλα τα υπομένει».

Το χωρίο β' είναι Α Ιωάννη, 4, 8-9:

«Όποιος δεν αγαπάει δε γνώρισε το Θεό, γιατί ο Θεός είναι αγάπη. Με τούτο φανερώθηκε η αγάπη του Θεού σ' εμάς: ότι τον Υιό του το μονογενή έστειλε ο Θεός στον κόσμο, για να ζήσουμε μέσα σ' αυτόν».

2 Διαβάστε στην Κ. Διαθήκη την προς Φιλήμονα επιστολή του αποστόλου Παύλου. Για ποιο λόγο την έγραψε; Ποια συναισθήματά του φανερώνονται σ' αυτήν;

Η προς Φιλήμονα επιστολή είναι η μικρότερη από τις επιστολές του Παύλου και απευθύνεται σε έναν πλούσιο χριστιανό, το Φιλήμονα. Το θέμα της είναι η επιστροφή ενός δούλου, του Ονήσιμου, που είχε δραπετεύσει από το χριστιανό αυτόν. Ο δραπετής Ονήσιμος γνωρίστηκε με το φυλακισμένο Παύλο στην Έφεσο, δέχθηκε το κήρυγμά του και έγινε χριστιανός. Ο απόστολος λοιπόν εφοδιάζει τον Ονήσιμο με αυτή τη συστατική επιστολή και τον στέλνει πίσω στον κύριό του, παρακαλώντας τον να τον κάνει δεκτό.

Η επιστολή αυτή είναι γραμμένη με μεγάλη λεπτότητα και τρυφερότητα και μας φανερώνει την αγάπη του Παύλου για έναν άνθρωπο που ήταν δούλος, αλλά στον καινούριο κόσμο του Θεού οι διακρίσεις παύουν να υφίστανται και καταργούνται. Παράλληλα ο απόστολος μας αποδεικνύει ότι ξέρει να χειρίζεται με επιδεξιότητα υποθέσεις καθημερινής ζωής.

Πρόσθετες Πληροφορίες

Αγία Τράπεζα: Είναι το κεντρικό σημείο του ναού. Βρίσκεται στο κέντρο του Ιερού Βήματος και η πύλη που βρίσκεται μπροστά της ονομάζεται Ωραία Πύλη. Πάνω στην Αγία Τράπεζα τελείται το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας από τον ιερέα και συμβολίζει τον τάφο του σταυρωμένου Χριστού.

Αρτοφόριο: Είναι κατάλληλο, ειδικό –μεταλλικό συνήθως–, κουτί που χρησιμοποιείται για τη φύλαξη της Θείας Κοινωνίας.

Πάπυρος: Η λέξη στα αιγυπτιακά σημαίνει βασιλικός. Ήταν φυτό των τελμάτων, που το ύψος του έφτανε τα πέντε μέτρα. Έπαιρναν λοιπόν το στέλεχος του φυτού και το έκοβαν κατά μήκος σε λεπτές λωρίδες. Τις

■ Θρησκευτικά Β' Γυμνασίου

λωρίδες τις άπλωναν σε ένα στρώμα, τη μια κολλητά στην άλλη, πάνω σε ένα τραπέζι, και τις έβρεχαν με νερό του Νείλου. Πάνω στο πρώτο στρώμα τοποθετούσαν ένα άλλο κάθετο προς αυτό. Έφτιαχναν έτσι ένα πλέγμα, που το συμπιέζαν σε ένα πιεστήριο. Με την πίεση έβγαινε από τις χλωρές ίνες μια κολλητική ουσία και τα δύο στρώματα ενώνονταν και σχημάτιζαν ένα ενιαίο φύλλο. Μετά το ξέραιναν στον ήλιο, το χτυπούσαν με ένα σφυρί και το πασπάλιζαν με αλευρόκολλα, για να γίνει λεία η επιφάνειά του. Το έκοβαν σε φύλλα. Το πρώτο φύλλο ήταν το πρωτόκολλο και το τελευταίο το εσχατόκολλο.

Περγαμνή: Η ονομασία της οφείλεται στην πόλη της Μικράς Ασίας Πέργαμο, που ήταν το κυριότερο κέντρο παραγωγής και εμπορίας της. Κατασκευαζόταν από δέρμα μοσχαριού, κατσίκας, αρνιού ή προβατίνας, το οποίο τοποθετούσαν στον ασβέστη για τρεις ημέρες. Μετά το έβαζαν σε μια λεκάνη με νερό. Στη συνέχεια το έξυναν με ξυράφι και από τις δύο μεριές και το άφηναν να ξεραθεί. Κατόπιν το έτριβαν για να φύγουν εντελώς οι τρίχες και τα νεύρα. Αφού γινόταν αυτή η επεξεργασία, το δέρμα τριβόταν με ελαφρόπετρα για να φύγουν και τα τελευταία στίγματα. Ενδείξεις καλής επεξεργασίας της περγαμνής ήταν η μαλακότητα, η λεπτότητα και το χρώμα της. Μάλιστα, από δέρμα αγέννητων μοσχαριών φτιάχνονταν οι ακριβότερες περγαμνές.